

## CAMİ MİMARİSİNDE KAYBETTİĞİMİZ YİTİĞİN PEŞİNDE OLMAK

Bir eseri inşa ederken mekân, zaman, varlıklar ve insan arasındaki uyum ve sürdürülebilirliği öncelememiz gerekir. Bu ölçüler üzerinde inşa edilen yapılar zamanın yıpratıcılığına karşı ayakta kalmış toplumsal hafızamızın mekânlarına dönüşmüşlerdir. Biz bu eserler etrafından kimliğimizi ve geleceğimizi inşa ediyoruz. Camilerimiz bu noktada başyapıtlarımızdır.

Günümüz cami mimarisinde yeni yaklaşımlara şehirlerin geldiği yapıdan dolayı ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili günümüzde arayışlar artmaktadır. Konuyla ilgili sempozyum ve paneller yapılmaktadır. Üretilen bu bilgi ve birikim dünün bilgeliği ile harmanlamalı günümüz insanının ihtiyaçlarına cevap aramalıyız.

Göç sonrası dar imkânlarla yapılan camilerin yerine şehirlinin toplumsal ihtiyaçlarını merkeze alan şehire estetik değer katarken manevi bir iklimi oluşturacak mimari de camilerimiz abartılı olmayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Cami ve çevresindeki bütün sosyal donatı mekânları çevredeki dokuyla uyumlu sadelik, zariflik ve bütünlük anlayışı içerisinde oluşturulmaya çalışılmalıdır. Cami ve çevresi düzenlenirken cemaatin namaz sonrası boş vakitlerini cami çevresinde geçirmesine uygun donatı alanları, bahçe ve yeşil alan düzenlenmelidir. Cami olabildiğince küçük sosyal donatı alanları olabildiğince büyük yapılmalıdır. Cami ve çevresi bütün gün farklı yaş gruplarından müminlerin yaşam alanı olabilmelidir.

Cami ve çevresi hayatın merkezinde insanların buluştuğu, halleştiği bir mekân olarak olabildiğince gün içinde huzur içerisinde kullandığı mekânlara sahip olmalıdır. Cami ve donatı alanları, erişilebilir ve engelsiz mimari anlayışı ile bütün alanlarında gerçekleştirilmelidir. Kadınlar, yaşlılar, engelliler ve çocuklar için cami daha erişilebilir, huzur verici bir atmosferde yapılmalıdır.

Kentleşme ve aile bireylerinin iş hayatına daha çok katılmasıyla ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verilmelidir. Özellikle hanımların camide kadınlık onuruna yakışır erişilebilir, rahat mekânlarda abdest alma ve namaz kılma ihtiyacı sağlanmalı bunu için cami içerisinde hanımlara ayrılan mekân gerekli büyüklükte gereğinde annelik sorumluluğunu yerine getirecek şekilde çocuk bakım ve emzirme odasına sahip olmalıdır. Çocuk arabası ile camiye gelen anneler, hanımlar namaz kılma yerine kadar engelsiz bir şekilde gelebilmeli araba için park yerine sahip olmalıdır. Hanımların abdest yerleri namaz kılma mekânının içerisinde oluşturulmalı ve Bayan WC leri hanımların namaz mekânına yakın yapılmalıdır. Çocuğu ile şehiri kullanan bütün annelere cami imkân oluşturmalı, rahatlatmalı ve huzur vermeli.

Çocuklarımız cami ile büyümeli onun ile ilgili canlı, tatlı hatıralara sahip olmalıdır. Cami adeta onlar için yapılmalı, onların müsaade ettiği kadar bize de yer olmalıdır. Onların coşku heyecanına saygı göstermeliyiz adeta cami enerjilerini boşalttığı boşaltırken dönüştüğü bir mekân olmalıdır. Kendileri ve dedeleri ile geldikleri zaman bir mimari eserin bütünlüğü ve uyumunu görmeli duymalı ve estetik heyecanını mimarinin bütün alanlarında mekan kullanımından tezhip ve hatta, peyzajdan ölçü ve orana kadar duymalı dokunmalı ve yaşamalıdır. Camide çok amaçlı salonlar oluşturulmalı onların eğlenirken öğrenmesini sağlayacak mekânlar oluşturmalıyız.

Caminin bütün mekânları günün her saati amaçlara uygun olarak dönüşmeli ve verimli kullanılmalı, emeklerimiz ve imkânlarımız olabildiğince halk için değerlendirilmelidir.

Nüfusumuz hızla yaşlanıyor caminin yaşlıların erişimi kolaylaşmalı merdivenler olabildiğince azaltılmalı ve standartlara uygun eğimde yürüyüş rampaları yapılmalıdır. Engelli vatandaşlarımız için cami engelsiz hale bütün mekânlarda getirilmelidir. Emekli ve yaşlı cemaatin cami etrafında günü geçirebileceği hizmet alanları üretilmelidir. Kıraathane şeklinde nezih ortamlar ülkemiz insanın günümüzde geldiği refah seviyesi ve ihtiyaçlarına uygun gerçekleştirilmelidir.

Yeşil dokunun şehir içerisinde kayb olduğu bir zamanda cami adeta bir vaha gibi olmalı müminleri davet edecek, ferahlatacak, dinlendirecek, onaracak yeşil dokuya ağaçları, gülleri, sarmaşıkları ile sahip olmalıdır. Kaybettiğimiz yitik cenneti camide yaşamalıyız ve hissetmeliyiz.

Camilerimiz yalnız namaz vakitleri kullanılan bir mekân olmadan çıkarılmalı cemaatin bütün gün ihtiyaçlarını rahat ve huzur içerisinde karşıladığı bir mekâna dönüştürülmelidir.

Camilerimiz hayatımız mamur edecek bir mimari anlayış ile projeden uygulamaya, malzemeden inşa edilmesine kadar içermelidir. İmar kavramı bildiğiniz gibi mamur etmek, inşa etmek, yapmak anlamına geliyor. Cami inşasının bütün aşamalarında doğru ihtiyaç analizleri yapılmalıdır. Yapılacak mimari eserde şu hususlara dikkat etmeliyiz.

Bunlardan birincisi ürünün **“işlevsel”** olması konusudur, bir işi bir ihtiyacı karşılayabilir olmasıdır. Cami inşa edilirken yerel ihtiyaçlar, cemaatin isteklerini, günümüz insanın ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Bunu için işlev ve ihtiyaç analizi çalışması yapılmalıdır. Diğer üretilen ürünün **“sağlam”** olmasıdır yapılacak eser uzun bir süre ihtiyacı karşılayacak sağlamlıkta yapılmalıdır. Ülkemiz deprem gerçeği gereği cami olası bir deprem de ayakta kalmalı ve olması durumunda çevre halka hizmet edecek şekilde yapılmalıdır. Diğer üretilen ürünün **“estetik”** olmasıdır; yani ürünün insana hoş, güzel ve uyumlu olmalı, eserin bütün parçaları kendi içinde ve çevresi ile bütünlük oluşturmalıdır. Diğer üretilen ürünün **“ergonomik”** olması lazım; yani sonuçta insan için üretiyoruz ve o ürünün insanın doğasına, tabiatına ve ölçülerine uygun olması lazım. Cami erişilebilir ve engelsiz olmalıdır. Diğer eser **“sihi”** değildir. Kullanılan bütün malzemeler kullanan insanın sağlığını korumalı ve geliştirmelidir. Diğer, ürünün **“çevreci”** malzeme ve işlemlerle üretilmesi lazımdır. Diğer üretilen ürünün **“ekonomik”** olması, erişilebilir ve ucuz olması lazım. Bir üründe özelliklerden biri bazen diğerinden öncelikli olabilir, önem sırası farklı olabilir. Bazen ekonomi öne geçiyor. Bazen sağlamlık, bazen estetik olması... Sonuçta hepsinde amaç insanla insan, insanla çevre, insanla âlem arasında düzgün bir ilişki ağının sürdürülebilir kılınmasıdır.

İslam mimarisinin şimdiye kadar getirdiği anlayış ve külliye uygulaması modern mimari, malzeme, imkânlarla zenginleştirilerek yeniden yorumlanmalı, günümüz şehirlî insanın ihtiyaçlarına cevap vermeli, cami adeta şehrin en nezih ve ferah zaman geçirilecek yeri bütün yaş grupları için getirilmelidir.

Namaz kılanı veya kılmayanı insanlarımız camiye ait mekânlarda kendisine ait bir yer olduğunu bilmeli adeta insanımız cami ile barışmalı onda kendi kaybettiği ihşanı, güzelliği, dinginliği ve medeniyeti bulmalıdır.

Herkes için cami anlayışını eserin bütün unsurlarına yaymalıyız. Cami doğumdan ölüme kadar yaşamın bütün evrelerinde hatıralarımız, umutlarımızın ve gerçekliğimizin mekânı olmalıdır. Dün, bugün ve gelecek zamanı harmanlamalı, anı kıymetli kılacağımız mekânımız olmalıdır. Bizi kucaklamalı, sarmalı, onarmalı ve âlemle bütünleştirmelidir.” Hamd olsun Alemlerin Rabbine” hakikatini camiye âleme çevirerek yaşamalı ve yaşatmalıyız.

**Avni Çebi**